

ARCHIEF VAN DE TOEKOMST

Samenvatting pilot e-depot gemeente Utrecht en Het Utrechts Archief

De gemeente Utrecht en Het Utrechts Archief hebben in 2014 samengewerkt aan een pilot om de aansluiting van het digitale informatiebeheer van de gemeente Utrecht op het e-depot te verkennen. Het project werd financieel ondersteund door Archief 2020. Op 22 januari 2015 is de pilot afgerond met een landelijke presentatie van de belangrijkste resultaten en bevindingen bij Het Utrechts Archief. De presentatie werd druk bezocht door professionals uit de wereld van het publieke informatiebeheer en het archiefwezen.

Doel van de pilot

Het doel van de pilot – het verkennen van de aansluiting van de gemeente Utrecht op het e-depot – is vertaald in een tweeledige opzet. In de eerste plaats is gekeken naar de digitale archiefvorming uit het recente verleden. Hoe kan deze goed in kaart worden gebracht? Hoe verhoudt deze zich tot de papieren erfenis uit dezelfde periode? Welke aanpak kan daarbij worden gehanteerd om te komen tot een selectie van het te bewaren gedeelte? En wat komt er eigenlijk kijken bij de opname van recent archiefmateriaal in het e-depot?

De gemeente Utrecht heeft de laatste jaren als voorbereiding op het papierarme werken in het nieuwe Stadskantoor een meer gestructureerde digitale omgeving opgebouwd. Onderzocht is daarom hoe het e-depot in de nabije toekomst kan aansluiten op deze nieuwe digitale omgeving. In dat verband is vooral aandacht besteed aan het Toepassingsprofiel Metagegevens Lokale Overheden en de informatiearchitectuur van de gemeente Utrecht.

De resultaten en bevindingen van de pilot hebben hun weerslag gekregen in vier rapporten.

Digitale erfenis: inventarisatie, selectie en overdracht

Rapport 1: Digitale erfenis in kaart

Een van de aandachtspunten binnen de pilot vormde de ontwikkeling van een methode om te komen tot een selectie van het duurzaam te bewaren deel van de digitale erfenis. In dit rapport wordt de ontwikkelde methode beschreven aan de hand van het proeftraject dat is doorlopen bij het organisatieonderdeel Culturele Zaken van de gemeente Utrecht. Bij toepassing van deze methode op de digitale bestanden van Culturele Zaken bleek bijna de helft voor vernietiging in aanmerking te komen. Beknopt wordt ingegaan op het overzicht van alle digitale informatie dat bij dit organisatieonderdeel is opgesteld.

Beide elementen, het overzicht en de selectiemethode, leveren de gemeente Utrecht bruikbare instrumenten op voor de beoordeling en waardering van archiefbestanden uit de periode vóór 2013, waarin de archiefvorming een hybride karakter heeft (deels analoog, deels digitaal).

Rapport 2: Digitaal overbrengen

Samenvatting Pilot E-depot Utrecht

Binnen de pilot is een test uitgevoerd met het overbrengen van een archiefbestand afkomstig uit de digitale omgeving van de gemeente Utrecht naar de testomgeving van het e-depot van Het Utrechts Archief. Hiervoor werd een substantieel bestand geselecteerd, tot dusver beheerd in CORSA, bestaande uit dossiers met onderliggende bestanden van Bureau NegenTien, voorheen Projectbureau Leidsche Rijn (totale omvang 4.1 GB). Het overdrachtstraject verliep succesvol, zij het met enige moeite. Daarbij werd gebruikgemaakt van de *Handreiking voor overdracht van digitale informatie* van het Productie- en Kennisplatform Duurzame Toegankelijkheid, in 2014 gepubliceerd door Archief 2020.

Voor de opname in het e-depot werd een *mapping* uitgevoerd van de uit CORSA geëxporteerde metagegevens naar het recent beschikbaar gekomen metadataschema in de e-depotvoorziening conform het Toepassingsprofiel Metagegevens Lagere Overheden (TMLO). Dit leverde nieuwe vraag- en aandachtspunten op voor het gebruik van dit profiel ten aanzien van reeds gevormde digitale bestanden.

Digitale toekomst: toepassingsprofiel metagegevens en architectuur

Rapport 3: Metagegevens

Een belangrijk onderdeel van het in 2014 door gemeente Utrecht vastgestelde Kwaliteitssysteem Documentaire Informatie vormt de richtlijn Metagegevens. Bij het opstellen van deze richtlijn is indertijd al voortgebouwd op het Toepassingsprofiel Metagegevens Rijksoverheid. Dit laatste profiel is intussen vanuit Archief 2020 samen met VNG-KING doorontwikkeld tot het huidige TMLO versie 1.1 (april 2014). In de pilot is onderzoek gedaan naar de overeenkomsten en verschillen tussen deze laatste versie en de metadataset zoals voorgeschreven in de genoemde leidraad. Bij deze analyse is ook goed gekeken naar de relatie met de andere metagegevensstandaarden binnen de lokale overheid, met name het Referentiemodel Gemeentelijke Basisgegevens Zaken (RGBZ) en de GEMMA Zaaktypecatalogus (ZTC 2.0). Conclusie was dat de verschillen beperkt waren en dat het aanbeveling verdient het nieuwe TMLO te adopteren als standaard binnen de gemeente Utrecht. Daartoe is een nieuwe leidraad Metagegevens uitgewerkt en bij dit rapport gevoegd, bedoeld als bouwsteen voor het begin 2015 door de gemeente Utrecht te actualiseren Kwaliteitssysteem.

Rapport 4: Toetsen Utrechtse Referentie Architectuur

In dit rapport worden aanbevelingen gedaan voor aanpassing c.q. uitbreiding van de Utrechtse Referentie Architectuur (URA) met principes en componenten ten behoeve van duurzaam informatiebeheer. Het beschikbaar komen van het eerder genoemde Kwaliteitssysteem en van nieuwe standaarden als TMLO en ZTC maken een actualisatie van de URA noodzakelijk. Ook is goed gekeken naar de aansluiting op de principes zoals verwoord in de Informatiearchitectuur van de WVI (april 2013). Belangrijk is de toevoeging van een nieuw principe dat binnen de URA een plaats geeft aan begrippen als 'archiefruimte' en 'archiefbewaarplaats', zoals gedefinieerd in de Archiefwet, en het daarmee verbonden begrip 'e-depot'.

De huidige versie 1.0 van de URA zal naar verwachting medio mei 2015 worden vervangen door de URA 2.0. Om ervoor te zorgen dat de principes en componenten ten behoeve van duurzaam informatiebeheer al vanaf medio januari 2015 worden toegepast, zal op basis van dit rapport een tussenversie (1.5) van de URA worden uitgebracht.

Conclusie

In de voorbereiding op de aansluiting van de gemeente Utrecht op het e-depot van Het Utrechts Archief zijn in deze pilot belangrijke stappen gezet. Het testtraject voor overdracht en opname van digitaal archiefmateriaal in het e-depot is succesvol doorlopen. Er is een bruikbare methode ontwikkeld voor het selecteren van de duurzaam te bewaren digitale informatie van de gemeente Utrecht. Daarnaast heeft de pilot een bijdrage geleverd aan het verbeteren van de bestaande kaders en

Samenvatting Pilot E-depot Utrecht

instrumenten voor het informatiebeheer bij de gemeente Utrecht op de lange termijn. Daadwerkelijke aansluiting op het e-depot komt hiermee voor de gemeente Utrecht binnen bereik, zeker als Het Utrechts Archief medio 2015 de beschikking zal krijgen over een eigen productieomgeving in het e-depot. Uiteraard leverde de pilot ook nieuwe vragen en aandachtspunten op. Deze richten zich onder meer op de mogelijkheden voor uitplaatsing van digitaal archief naar het e-depot, in de fase voor overbrenging. Een vervolgproject om die aansluiting te realiseren zal dan ook niet lang op zich laten wachten.

Kaj van Vliet, projectleider
Utrecht, 20 januari 2015